

3.8. Antroji norminė forma

Atributai B **visiškai priklauso** nuo atributų A FP aibės F atžvilgiu, jei B - f -priklauso nuo visos aibės A , bet nėra f -priklausantys nei nuo jokio aibės A poaibio, t.y.

$$A \rightarrow B \in F^+ \Rightarrow \forall C \subset A : C \rightarrow B \notin F^+$$

$L(R)$ atributas a ($a \in R$) - **pirminis** FP aibės F atžvilgiu, jei a priklauso L raktui, kitaip, a - **nepirminis atributas**.

$L(R)$ yra 2NF F atžvilgiu,

jei ji yra 1NF ir visi nepirminiai atributai visiškai priklauso nuo kiekvieno L rakto.

DB yra 2NF FP aibės F atžvilgiu tada ir tik tada, kai visos lentelės yra 2NF atžvilgiu F .

Projektai_Vykdymas

Projektas	Pavadinimas	Svarba	Trukmė	Vykdytojas	...
1	Studentų apskaita	Maža	12	1	
1	Studentų apskaita	Maža	12	2	
1	Studentų apskaita	Maža	12	3	
1	Studentų apskaita	Maža	12	4	
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	1	
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	2	
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	4	
3	WWW svetainė	Didelė	6	1	
3	WWW svetainė	Didelė	6	2	
3	WWW svetainė	Didelė	6	3	

Projektai_Vykdymas (Projektas, Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia, Vykdytojas, Statusas, Valandos)

Projektas $\rightarrow$ {Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia}
 {Projektas, Vykdytojas} $\rightarrow$ {Statusas, Valandos}

{Projektas, Vykdytojas} - lentelės raktas
 Projektas, Vykdytojas - pirminiai atributai

Nepirminiai Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia nevisiškai f -priklauso nuo rakto, jie f -priklauso tik nuo Projektas

$\Rightarrow$ Projektai_Vykdymas nėra 2NF.

Projektai ir Vykdymas yra 2NF.

Projektai (Projektas, Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia)

Projektas $\rightarrow$ {Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia}

Vykdymas (Projektas, Vykdytojas, Statusas, Valandos)

{Projektas, Vykdytojas} $\rightarrow$ {Statusas, Valandos}

2NF sumažina duomenų perteklių ir pašalina anomalijas.

Darbas su 2 lentelėmis yra sudėtingesnis, nei su 1.

Tačiau:

- duomenų paieškose galima jungti kelias lenteles
- SQL leidžia apibrėžti virtualiąsias lenteles, apjungiančias kelias lenteles.

Lentelės skaidymas į kelias lenteles, esančias 2NF:

- 1) kuriama nauja lentelė, kurios atributais yra pradinės lentelės atributai, įeinantys į FP tarp nepirminių atributų (atributo) ir rakto dalies. Šios FP determinantas - naujos lentelės raktas;
- 2) FP dešinėje esantys atributai pašalinami iš pradinės lentelės;
- 3) žingsnius 1 ir 2 kartoti kiekvienam tokiai FP.

Schematiškai **lentelę, nesančią 2NF, galima pavaizduoti taip:**

$L(\underline{A}, B, C, D)$, kurioje galioja: $AB \rightarrow CD$ ir $A \rightarrow D$
 D f -priklauso nuo rakto dalies A .

L skaidome į dvi: $L_1(\underline{A}, B, C)$ ir $L_2(\underline{A}, D)$.

L_1 galioja FP $AB \rightarrow C$,

L_2 galioja FP $A \rightarrow D$.

L_1 turi išorinį raktą A , nukreipiantį į L_2 .

Suskaidydami lentelę, nepraradome savybių, nes $AB \rightarrow CD$ yra išvedama iš $AB \rightarrow C$ ir $A \rightarrow D$

Lentelė, nesanti 2NF, mažiausiai turi 3 stulpelius:

$T(A, B, C)$, kurioje galioja FP: $AB \rightarrow C$ ir $A \rightarrow C$

T skaidome į dvi: $T_1(A, B)$ ir $T_2(A, C)$.

T_1 galioja tik triviali FP $AB \rightarrow AB$,

T_2 galioja FP $A \rightarrow C$.

T_1 turi išorinį raktą A , nukreipiantį į L_2 .

Suskaidydami lentelę, nepraradome savybių, nes

$AB \rightarrow C$ yra išvedama iš $A \rightarrow C$, papildant determinantą stulpeliu B .

Skaidymas (dekompozicija) išsaugant FP – lentelės skaidymas, kai neprarandamos jokios FP.

Skaidymas (dekompozicija) be praradimo – lentelės skaidymas, kai jungiant naująsias lenteles gaunami pradinės lentelės duomenys.

Skaidant lentelę $L(A, B, C)$ į $L_1(A, B)$ ir $L_2(A, C)$ duomenys yra neprarandami, jeigu $L(A, B, C)$ duomenis visada galima gauti jungiant L_1 ir L_2 :

```
SELECT A, B, C FROM L1, L2
WHERE L1.A = L2.A
```

Hezo (I.J. Heath) teorema. Tarkime, lentelėje $L(A, B, C)$ galioja $A \rightarrow B$ arba $A \rightarrow C$, kur A, B ir C – lentelės atributų aibės poaibiai. **Tuomet** lentelę L galima gauti jungiant jos projekcijas $L_1(A, B)$ ir $L_2(A, C)$.

Irodymas. Tarkime, $A \rightarrow B$ arba $A \rightarrow C$ ir $L \neq L_1 \bowtie L_2$.

Jei L_1 ir L_2 yra L projekcijos, tai $L \subseteq L_1 \bowtie L_2$

Jei $L \neq L_1 \bowtie L_2$, tai $\langle a, b, c \rangle \in L_1 \bowtie L_2$, kurios nėra L .

Jei $\langle a, b, c \rangle \in L_1 \bowtie L_2$, tai $\langle a, b \rangle \in L_1$ ir $\langle a, c \rangle \in L_2$.

Vadinasi, $\langle a, b, c' \rangle \in L$ ir $\langle a, b', c \rangle \in L$, kuriose $b' \neq b$ ir $c' \neq c$. Todėl, negalioja nei $A \rightarrow B$ nei $A \rightarrow C$. **Prieštara.**

Jei $L(A, B, C)$ galioja $A \rightarrow B$ arba $A \rightarrow C$, **tai** jungiant L skaidinį: $L_1(A, B)$ ir $L_2(A, C)$ per bendrą stulpelį A , gaunami L duomenys, t. y.

```
SELECT A, B, C FROM L1, L2
WHERE L1.A = L2.A
```

rezultatas sutaps su L .

Formaliai: $L = \pi_{AB}(L) \bowtie \pi_{AC}(L) = L_1 \bowtie L_2$.

Kitaip tariant,

Jei $A \rightarrow B$ arba $A \rightarrow C$,

tai $\pi_{AB}(L)$ ir $\pi_{AC}(L)$ yra L skaidymas be praradimo.

Atvirkščias teiginys nėra teisingas:

tai, kad $\pi_{AB}(L)$ ir $\pi_{AC}(L)$ yra L skaidymas be praradimo **nereiškia**, kad $A \rightarrow B$ arba $A \rightarrow C$

L			L_1		L_2	
A	B	C	A	B	A	C
a	b	c	a	b	a	c
a	b'	c	a	b'	a	c'
a	b	c'				
a	b'	c'				

$L_1 = \pi_{AB}(L)$, $L_2 = \pi_{AC}(L)$ ir $L = L_1 \bowtie L_2$,

bet negalioja $A \rightarrow B$, $A \rightarrow C$.

Projektai_Vykdymas (Projektas, Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia, Vykdytojas, Statusas, Valandos)

skaidant į

Projektai (Projektas, Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia)

Vykdymas (Projektas, Vykdytojas, Statusas, Valandos)

išsaugomos FP ir neprarandami duomenys, nes **Projektai** sudaryta pagal Hezo teoremą, naudojant FP:

$\text{Projektas} \rightarrow \{\text{Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia}\}$

Pvz., lentelę

Projektai_Vykdymas(Projektas, Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia, Vykdytojas, Statusas, Valandos)

išskaidykime kitaip:

Projektai_Vykdymas1(Projektas, Pavadinimas, Svarba, Trukmė, Pradžia, Vykdytojas)

Projektai_Vykdymas2(Vykdytojas, Statusas, Valandos)

Projektai_Vykdymas

<u>Projektas</u>	<u>Pavadinimas</u>	<u>Svarba</u>	<u>Trukmė</u>	<u>Vykdytojas</u>	...
1	Studentų apskaita	Maža	12	1	
1	Studentų apskaita	Maža	12	2	
1	Studentų apskaita	Maža	12	3	
1	Studentų apskaita	Maža	12	4	
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	1	
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	2	
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	4	
3	WWW svetainė	Didelė	6	1	
3	WWW svetainė	Didelė	6	2	
3	WWW svetainė	Didelė	6	3	

Projektai_Vykdymas1

17:30

Projektas	Pavadinimas	Svarba	Trukmė	Vykdytojas
1	Studentų apskaita	Maža	12	1
1	Studentų apskaita	Maža	12	2
1	Studentų apskaita	Maža	12	3
1	Studentų apskaita	Maža	12	4
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	1
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	2
2	Buhalterinė apskaita	Vidutinė	10	4
3	WWW svetainė	Didelė	6	1
3	WWW svetainė	Didelė	6	2
3	WWW svetainė	Didelė	6	3

Projektai_Vykdymas2

18:30

Vykdytojas	Statusas	Valandos
1	Programuotojas	30
2	Dokumentuotojas	100
3	Testuotojas	100
4	Vadovas	100
1	Programuotojas	300
2	Analitikas	250
4	Vadovas	100
1	Programuotojas	250
2	Vadovas	400
3	Dizaineris	150

Lentelei Projektai_Vykdymas2

negalima nustatyti rakto ir prarandame dalį informacijos.

Lentelės Projektai_Vykdymas skaidinio

Projektai_Vykdymas1 ir Projektai_Vykdymas2 **junginį**

Projektai_Vykdymas1 $\bowtie$ Projektai_Vykdymas2

sudaro 26 eilutės, nors pradinėje lentelėje tėra 10.

Iš junginio $\Rightarrow$ vykdytojas Nr. 2 projektą Nr. 1 vykdo: ir dokumentuotojo, ir analitiko, ir vadovo statusuose - **netiesa**. Be to, taip skaidydami **praradome FP**

$$\{Projektas, Vykdytojas\} \rightarrow \{Statusas, Valandos\}$$

3.9. Trečioji norminė forma

$L(R)$ atributų aibės R poaibis C ($C \subset R$) **tranzityviai priklauso** nuo atributų aibės A FP aibės F atžvilgiu, jei egzistuoja toks atributų aibės R poaibis B , kad A f-apibrėžia B , bet **neatvirkščiai**, bei B f-apibrėžia C FP aibės F atžvilgiu, t.y. $\exists B \subset R$:

$$A \rightarrow B \in F^+, B \rightarrow A \notin F^+, B \rightarrow C \in F^+ \text{ ir } C \not\subset A \cup B$$

$L(R)$ yra **3NF FP** aibės F atžvilgiu, jei ji yra 1NF ir nėra nepirminių atributų, tranzityviai priklausančių nuo rakto.

DB yra 3NF FP aibės F atžvilgiu tada ir tik tada, kai visos jos lentelės yra 3NF F atžvilgiu.

Vykdytojai_AM (Nr , Pavardė, Kvalifikacija, Kategorija, Išsilavinimas, AM_Adresas)

21:30

Nr	Pavardė	Išsilavinimas	AM_Adresas
1	Jonaitis	VU	Universiteto 3, Vilnius
2	Petrakis	VU	Universiteto 3, Vilnius
3	Gražulytė	NULL	NULL
4	Onaitytė	VDU	Donelaičio 58, Kaunas
5	Antanaitis	VU	Universiteto 3, Vilnius

Nr - vienintelis lentelės raktas. Lentelėje **galioja FP**:

$$Nr \rightarrow \{Pavardė, Kvalifikacija, Kategorija, Išsilavinimas, AM_Adresas\}$$

$$Išsilavinimas \rightarrow AM_Adresas$$

Lentelės raktas tik iš vieno atributo $\Rightarrow$ ji yra 2NF.

Tačiau, jai yra būdingas duomenų perteklius.

Lentelėje Vykdytojai_AM galioja FP

$$Nr \rightarrow Išsilavinimas,$$

kuri nėra apverčiama, t.y. negalioja

$$Išsilavinimas \rightarrow Nr,$$

be to $Išsilavinimas$ f-apibrėžia $AM_Adresas$

$\Rightarrow$ šioje lentelėje nepirminis atributas $AM_Adresas$ tranzityviai priklauso nuo rakto Nr

$\Rightarrow$ lentelė Vykdytojai_AM nėra 3NF.

Lentelės Vykdytojai_AM blogybės išnyksta, suskaidžius ją į lenteles:

Vykdytojai ir AM_Adresai (Pavadinimas, Adresas)

Išorinis raktas: Vykdytojai.Išsilavinimas nukreipia į

AM_Adresai

Pavadinimas	Adresas
VU	Universiteto 3, Vilnius
VDU	Kaunas

Vykdytojai ir AM_Adresai yra 3NF.

3NF sumažino duomenų perteklių ir panaikino anomalijas.

Schematiškai: tarkime, $L(\underline{A}, B, C)$ - galioja:

$$A \rightarrow B, B \rightarrow C, \text{ ir negalioja } B \rightarrow A$$

t.y. L nėra 3NF.

L skaidome į dvi: $L_1(\underline{A}, B)$ ir $L_2(\underline{B}, C)$.

$$L_1 : A \rightarrow B$$

$$L_2 : B \rightarrow C$$

$$L_1.B - L_1 \text{ išorinis raktas į } L_2$$

Heath teorema užtikrina, kad neprarandami duomenys.

Be to, išsaugomos FP

$$\{A \rightarrow B, B \rightarrow C\} \equiv \{A \rightarrow BC, B \rightarrow C\}$$

Teorema. Lentelė, esanti 3NF FP aibės F atžvilgiu, yra ir 2NF F atžvilgiu.

Irodymas. Tarkime, $L(R)$ yra 3NF, bet nėra 2NF FP aibės F atžvilgiu. Tuomet $\exists a \in R : a$ - nepirminis ir a f-priklauso nuo kurio nors rakto K dalies $K', K' \subset K \subseteq R$. Tai reiškia, kad $K' \rightarrow a \in F^+, K \rightarrow K' \in F^+$ ir $K' \rightarrow K \notin F^+$, nes kitaip K' būtų L raktas, o ne K . Be to, $a \notin K$, kadangi K – raktas ir a - nepirminis.

Turime: $K \rightarrow K'$, ne $K' \rightarrow K$, $K' \rightarrow a$ bei $a \notin K$ ir juo labiau $a \notin K'$, t.y. $a \notin K \cup K'$. Tokiu būdu, nepirminis a tranzityviai priklauso nuo rakto $K \Rightarrow L(R)$ nėra 3NF - prieštara prielaidai.

25:30

Dalinė priklausomybė reiškia ir tranzityviają.

Jei lentelė nėra 2F, tai joje egzistuoja nepirminis atributas, tranzityviai priklausantis nuo rakto.

Tarkime, $L(A, B, C)$ galioja: $AB \rightarrow C$ ir $A \rightarrow C$.

$\Rightarrow L$ nėra 2NF.

C tranzityviai priklauso nuo rakto AB

$\Rightarrow L$ nėra 3NF:

Galioja: $AB \rightarrow A, A \rightarrow C$

Negalioja: $A \rightarrow AB, C \not\rightarrow AB$

26:30

Tarkime $L(A, B, C)$ - lentelė, kurioje galioja FP

$A \rightarrow B$ ir $B \rightarrow C$

Tuomet L skaidome į dvi: $L_1(A, B)$ ir $L_2(B, C)$.

Pagal Hezo teoremą galimas ir toks skaidinys:

$L_3(A, B)$, kurioje $A \rightarrow B$

$L_4(A, C)$, kurioje $A \rightarrow C$

Pagal Hezo teoremą, tai dekompozicija **be praradimo**, bet šis skaidymas **neišsaugo FP**, nes

$B \rightarrow C$ **neišvedama** iš $A \rightarrow B, A \rightarrow C$

$\Rightarrow$ taip nedera skaidyti.

27:30

Skaidymas gali būti teisingas, bet **neefektyvus**:

$L(A, B, C, D) : FP : A \rightarrow B, B \rightarrow C, B \rightarrow D$

arba $A \rightarrow B, B \rightarrow CD$ – **nėra 3NF**

Naikinam CD tranzityvumą nuo rakto A :

$L_1(A, B)$ ir $L_2(B, C, D)$

Jei iš pradžių likviduojame vieną (C) tranzityvumą, o po to kitą, tai gauname 3 lenteles:

$L_1(A, B), L_3(B, C)$ ir $L_4(B, D)$

Abu skaidymai yra be praradimo ir išsaugo FP.

1-asis skaidymas efektyvesnis, taip ir reikia skaidyti.

28:30

Algoritmas sudaryti 3NF lenteles FP aibės F atžvilgiu.

$G := F_{\min};$

$i := 0;$

for each $X : \exists(X \rightarrow Y) \in G$

$R := \emptyset;$

for each $Y : \exists(X \rightarrow Y) \in G$

$R := R \cup Y;$

endfor

$i := i + 1;$

Į DB reliacinę schemą įtraukti $L_i(X, R);$

endfor

Lentelių skaičius – determinantų skaičius aibėje $F_{\min}$

29:30

Pvz.: $L(A, B, C, D)$

$F: A \rightarrow B, B \rightarrow C, B \rightarrow D$

F – minimalioji aibė

$F_{\min} = F$

Aibėje $F_{\min}$ yra 2 skirtingi determinantai (A ir B). Išorinį ciklą atliekame 2 kartus.

1-as $X := A$, vykdomė **vidinį ciklą 1 kartą**, gauname $L_1(A, B)$.

2-as $X := B$, **vidinį – 2 kartus** ($Y := C, Y := D$) gauname $L_2(B, C, D)$

30:30